

Nr 184.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) m. m.; given Stockholms slott den 11 mars 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 m. m.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sam Larsson.

Förslag
till
Förordning
angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) m. m.

Härigenom förordnas, att vad i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22), i förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, i förordningen den 26 maj 1916 (nr 199) angående offentliga föreställningar i hypnotism m. m. samt i förordningen den 30 maj 1919 (nr 256) om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjeställningar är stadgat angående offentlig föreställning eller annan sådan tillställning skall äga tillämpning jämväl å tillställning, till vilken tillträde är beroende av medlemskap i viss förening eller av inbjudning, därest tillställningen uppenbarligen utgör del av en uteslutande eller väsentligen för anordnande av dylika tillställningar driven rörelse eller tillställningen eljest, såsom med avseende å sin omfattning eller de villkor, varunder tillträde lämnas, är att jämställa med tillställning, till vilken allmänheten har tillträde.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1932.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1932.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern EKMAN, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENNER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet Larsson anför efter gemensam beredning med cheferna för finans- och ecklesiastikdepartementen:

I skrivelse den 17 april 1928, nr 119, har riksdagen under åberopande av vad som anförts i första lagutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 22 för samma år anhållit, att Kungl. Maj:t måtte med beaktande av de av utskottet anförda synpunkterna skyndsamt låta utreda, i vilken omfattning och på vad sätt gällande bestämmelser om nöjestillställningar borde utvidgas, såsom i två i utskottsutlåtandet omförmälda motioner ifrågasatts, samt för riksdagen framlägga det förslag, som av utredningen kunde föranledas.

Den av riksdagen begärda utredningen avser två särskilda spörsmål. Dels berör nämligen densamma frågan, huruvida rätten att å den egentliga landsbygden anordna vissa slag av nöjestillställningar, vilken rätt för närvarande kan inskränkas allenast genom lokalt gällande bestämmelser, i den mån sådana bliva för en viss ort tillämpliga, bör regleras genom enhetligt gällande författningsbestämmelser; dels är fråga om möjligheten att förhindra det under senare tid i avsevärd utsträckning begagnade förfarandet, att nöjestillställningar, som i realiteten äro offentliga, på det sätt undandragas tillämpning av de för sådana tillställningar gällande författningsbestämmelserna, att tillställningarna förklaras vara enskilda såsom anordnade av en förening, i vilken deltagare i tillställningen uteslutande eller huvudsakligen i syfte att möjliggöra nämnda förfarande antecknats såsom medlemmar.

Den först avsedda frågan har förut i dag varit föremål för behandling (proposition nr 183). Jag anhåller nu att få anmäla den sistnämnda.

De författningsbestämmelser, som för närvarande möjliggöra kontroll från det allmännas sida över olika slag av nöjestillställningar, gälla samtliga allenast *offentliga* tillställningar.

*Gällande
bestäm-
mels-
er.*

Så är till en början fallet med *ordningsstadgan för rikets städer*, vars § 13 är att tillämpa på den, som vill i stad eller å dess område giva »offentlig föreställning», »hålla allmänt föredrag», »hålla allmänt sammanträde eller göra andra tillställningar av vad beskaffenhet som helst — — — — till vilka allmänheten eljest har tillträde».

Detsamma gäller i fråga om *förordningen den 30 maj 1919 om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjeställningar*, vilken förordning — såsom redan dess rubrik ger vid handen — är tillämplig allenast på offentliga nöjeställningar och i vars § 1 är fråga om »nöjeställning, till vilken allmänheten har tillträde mot avgift». — De i §§ 1 och 3 i *förordningen den 22 juni 1911 angående biografföreställningar* meddelade bestämmelserna om skyldighet att söka tillstånd till förevisande av biografbilder samt om förbud att därvid förevisa bilder, som icke dessförinnan blivit efter verkställd granskning godkända, gälla allenast för den, som vill »offentligen» förevisa biografbilder. — I *kungörelse den 31 december 1913* finnas vissa stadganden angående rätt för utlänning och i utlandet bosatt svensk undersåte att här i riket giva offentlig föreställning eller tillställning, av vad slag det vara må, eller att därvid medverka, och enligt *förordning den 23 oktober 1908 angående bevilningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter* har utlänning ävensom i utlandet bosatt svensk undersåte, som här i riket giver offentlig föreställning eller tillställning, av vad slag det vara må, att i vissa fall erlägga bevilningsavgift härför. Även i dessa författningar är således fråga allenast om offentliga föreställningar. Samma är även förhållandet med *förordningen den 26 maj 1916 angående offentliga föreställningar i hypnotism m. m.*, vilken förordning enligt § 1 behandlar »offentlig föreställning, vid vilken skall förekomma hypnotiska eller andra därmed likartade experiment».

En bestämmelse, som, ehuru tillkommen snarare ur hälsovårds- än ordnings-synpunkt, dock för närvarande synes vara den enda, på grund av vilken föreningar eller klubbar av nu ifrågavarande slag finna sig för sin verksamhet beroende av offentlig myndighets föreskrifter, är vad i *hälsovårdsstadgan* den 19 juni 1919 § 6 och 7 mom. (jfr 43 § 7 mom.) föreskrives därom, att hälsovårdsnämnd, där sådant prövas av behovet påkallat, äger meddela föreskrift om särskilda anordningar för åstadkommande av tillräcklig luftväxling samt om undanröjande i övrigt av sanitära olägenheter i lokal, varest vanligen ett större antal människor samlas, såsom bland annat danslokal samt serverings- eller utskänkningslokal, ävensom att genom hälsovårdsnämndens försorg skall anordnas besiktning av sådan lokal så ofta behovet påkallar. Närmare föreskrifter rörande sådan besiktning meddelas av hälsovårdsnämnden.

Lokalt gällande föreskrifter, utfärdade på grundval av byggnads-, hälsovårds- eller brandstadgan, torde dessutom förekomma på ett flertal platser. För Stockholm gäller exempelvis i nu förevarande avseende överståthållar-ämbetets kungörelse den 29 maj 1888 angående säkerhetsåtgärder för offentliga samlingslokaler i huvudstaden.

Anledning är i detta sammanhang jämväl att uppmärksamma *gällande bestämmelser om utskänkning* i förordningarna den 14 juni 1917 angående för-

säljning av rusdrycker, den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka och den 8 maj 1925 angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker; men då sistnämnda ämne kommer att senare i dag av chefen för finansdepartementet upptagas till särskild behandling, tillåter jag mig att i denna del allenast hänvisa till dennes framställning.

Slutligen må i detta sammanhang erinras om att ordningsmaktens ingripande med avseende å ordningens upprätthållande i allmänhet icke torde kunna utsträckas längre än till förhållanden, som innefatta ett störande av eller en fara för den allmänna ordningen — ett förhållande som jämväl framgår av polislagen 1 § samt av den av chefen för socialdepartementet den 12 december 1925 fastställda normalinstruktionen för polispersonal 3 § — och att förty vad som försiggår å enskilda nöjeställningar icke kan bliva föremål för ordningspolisens ingripande, med mindre det kan sägas innefatta fara för den allmänna ordningen.

Frågan om bestämmande av gränsen mellan enskilda och offentliga tillställningar har tidigare dryftats i en offentlig utredning, nämligen i ett av särskilda sakkunniga (F. Holmquist, Otto Holmdahl, G. Lidberg, Ivar Vennerström och Viktor Larsson) den 11 oktober 1919 avgivet betänkande angående församlingsrätt.

Enligt dessa sakkunnigas förslag borde den s. k. församlingsrätten lagfästas bland annat genom ett tillägg — mom. 2 — till § 86 regeringsformen av följande lydelse:

»2. Med församlingsrätt förstås svenska medborgares rätt att sammankomma för behandling av allmänt eller enskilt ärende.

Närmare bestämmelser i avseende på denna rätts utövande meddelas genom lag, som stiftas i den ordning § 87 mom. 1 stadgar.»

De sålunda åsyftade bestämmelserna skulle enligt de sakkunnigas förslag inrymmas i en särskild lag angående församlingsrättens utövande. Från tillämpningen av denna lag borde emellertid enligt förslaget undantagas bland annat *enskilda sammankomster*, och den föreslagna lagen skulle därför gälla endast vissa slag av *allmänna sammankomster*, varmed enligt förslaget skulle förstås sammankomst, till vilken allmänheten mot erläggande av avgift eller utan sådan ägde tillträde.

De sakkunniga anförde (sid. 40 i betänkandet), att gränsen mellan allmänna och enskilda sammankomster visat sig vara ganska svår att närmare angiva, samt erinrade om följande författningsrum, som kunde vara till ledning vid bedömning av denna fråga, nämligen:

§ 13 i ordningsstadgan: »allmänt sammanträde — — — — — vartill allmänheten har tillträde»;

10 kap. 15 § strafflagen: »sammankommer menighet å landet eller i stad till överläggning om allmänt eller menigheten särskilt rörande ärende»;

10 kap. 14 § strafflagen, som talar om uppmaning till brott inför »menighet eller folksamling».

I samtliga dessa fall syntes, anförde de sakkunniga, avses att göra en åt-

*Tidigare
behandling
av frågan
om gränsen
mellan en-
skilda och
offentliga
tillställ-
ningar.*

1919 års
betänkande.

skillnad mellan allmän och enskild sammankomst, men under det att i ordningsstadgan denna skillnad syntes närmare framgå av uttrycket »vartill allmänheten har tillträde», gäve ordalydelsen i strafflagens nämnda paragrafer ingen tydlig anvisning på var gränslinjen borde dragas. De sakkunniga medgäve, att uttrycket »allmänheten» visserligen i och för sig vore så vagt, att det stundom syntes kunna vara ägnat att framkalla ovisshet angående en sammankomsts karaktär av allmän eller enskild. Sålunda syntes det vara tvivelaktigt, om exempelvis ett möte, anordnat för arbetsgivare eller för hyresgäster, kunde sägas vara en sådan sammankomst, till vilken allmänheten ägde tillträde. Det kunde tydligtvis näppeligen undvikas, att åt lagskipningen överlämnades att träffa det slutliga avgörandet beträffande sådana gränsfall. »Däremot säger det sig självt, att en sammankomst icke förlorar sin karaktär av allmän och förvandlas till enskild därigenom att deltagarna, såsom en och annan gång lär ha förekommit, för att undgå polismyndighetens ingripande konstituerat sig till något slags tillfällig förening. I fransk lagstiftning är ett sådant tillvägagångssätt uttryckligen förbjudet».

I avgivna yttranden över de sakkunnigas förslag anförde i denna del:

Länsstyrelsen i Uppsala län: Den grundläggande föreskriften, som definierade »allmän sammankomst», lämnade i särskilda fall rum för mycken tvekan och vitt skilda meningar.

Länsstyrelsen i Gotlands län: Med den åtskillnad, lagen gjorde mellan allmän och enskild sammankomst, vore det av stor vikt, att gränsen mellan dessa begrepp bleve i möjligaste mån klar. Det syntes kunna ifrågasättas, om så bleve fallet genom definitionen av begreppet allmän sammankomst eller om icke en närmare utveckling av berörda begrepp vore av nöden.

Länsstyrelsen i Norrbottens län: Bestämmandet av gränsen mellan allmän och enskild sammankomst syntes vara ett av de viktigaste och mest svårösta spörsmål i föreliggande angelägenhet. Länsstyrelsen ansåge de sakkunnigas förslag härutinnan icke utgöra någon särdeles lycklig lösning av frågan. En mera ingående utredning hade bort göras beträffande innebörden av de i § 13 ordningsstadgan samt 10 kap. 14 och 15 §§ strafflagen begagnade olika uttrycken »allmänt sammanträde — — — — — vartill allmänheten har tillträde», »sammankommer menighet å landet eller i stad» och »menighet eller folksamling».

Poliskammaren i Göteborg: Den givna definitionen på allmän sammankomst avgränsade på ett tydligt sätt de sammankomster, som skulle bliva av enskild natur. Detta utgjorde givetvis en fördel vid lagens tillämpning, men lättheten att giva en sammankomst enskild karaktär syntes även innebära en viss samhällsfara. Det vore dock synnerligen svårt att tydligt ange en annan lämplig gräns mellan fria sammankomster och sådana, som borde stå under myndighets kontroll.

I motsats mot begreppet »allmän sammankomst» ställdes av de sakkunniga uttrycket »enskild sammankomst». Sammankomster av sistnämnda slag, varmed förstodes sådana, till vilka allmänheten icke ägde tillträde, borde enligt de sakkunnigas mening icke underkastas några reglerande bestämmelser exempelvis i form av anmälan eller tillstånd. Likaså borde enskild sammankomst undantagas från ordningsföreskrifter, som hade avseende å vad som kunde förekomma under själva sammankomstens fortgång. Följaktligen borde ej heller polis-

myndighet äga närvara vid eller upplösa sådan sammankomst. Däremot ansågo de sakkunniga bestämmelser i detta sammanhang påkallade för att skydda enskilda sammankomster mot administrativt godtycke, och för detta ändamål borde det direkt utsägas, att de av de sakkunniga i övrigt föreslagna bestämmelserna icke skulle gälla beträffande enskild sammankomst. Härvid förutsattes emellertid, att det skydd, som sålunda meddelades för enskilda sammankomster, icke innebure inskränkning i myndighets lagenliga rätt att företaga husrannsakan och häktning. Det givna förbudet för myndighet att mot deltagarnas önskan närvara vid enskild sammankomst innefattade nämligen icke någon rätt att förvägra myndighet tillträde till en viss lokal i ärende, som icke berörde sammankomsten såsom sådan, lika litet som det skydd, vilket tillkomme sammankomsten, medförde någon rättslig särställning för de enskilda deltagarna i densamma.

På grund härav föreslogo de sakkunniga i denna del följande bestämmelser att intagas i nyssnämnda lag:

»11 §. Med enskild sammankomst förstås i denna lag sådan sammankomst, till vilken allmänheten icke äger tillträde, vare sig mot erläggande av avgift eller utan sådan.

12 §. För enskild sammankomst erfordras icke anmälan eller tillstånd, som i 3 och 4 §§ sägs. Myndighet äger icke närvara vid eller upplösa enskild sammankomst.»

En av de sakkunniga (Holmdahl), vilken reserverat sig mot övriga sakkunnigas förslag, framhöll, att det måste tillkomma polismyndighet rätt att bereda sig tillträde till och upplösa enskild sammankomst, som anordnats i brottsligt syfte, och att detta på något sätt borde antydvas i 12 § av de sakkunnigas förslag, vilken alltså enligt Holmdahls mening borde lyda:

»För enskild sammankomst erfordras icke anmälan eller tillstånd, som i 3 och 4 §§ sägs. Myndighet äger icke närvara vid eller upplösa för lagligt ändamål anordnad enskild sammankomst.»

Lämpligheten av de under 11 och 12 §§ föreslagna bestämmelserna sattes i ett flertal öfver de sakkunnigas förslag avgivna yttranden i fråga. Då i här förevarande sammanhang icke åsyftas någon reglering av församlings- eller föreningsrätten öfver huvud taget utan allenast ett förebyggande av att offentliga tillställningar undandragas tillämpningen av de för sådana tillställningar gällande bestämmelser genom förebärande, att de utgöra enskilda förenings-sammankomster, synes emellertid anledning icke föreligga att för detta ändamål följa frågan om församlingsrätten längre än i vad jämväl densamma innefattat försök till bestämmande av skillnaden mellan allmänna och enskilda sammankomster. Så mycket mindre torde detta vara erforderligt, som de sakkunnigas förslag öfver huvud icke åsyftat någon reglering av nöjestillställningar, om vilka i förevarande sammanhang så gott som uteslutande är fråga; den av de sakkunniga föreslagna lagen om församlingsrättens utövande innehöll nämligen tillika bestämmelse, att densamma icke vore tillämplig på »allmän sammankomst för öfvervarande av skådespel, biografföreställning, lindansning, konst-ridning, förevisning av djur, konststykke eller annat dylikt, konsert, utförande av musik, maskerad, bal, lekstuga eller andra dylika nöjen och tillställningar.»

Tillämp-
ningen av i
ämnet gäl-
lande be-
stämmelser.

1919 års betänkande angående församlingsrätten har ännu icke föranlett något förslag till riksdagen. Emellertid har under senare år den inledningsvis berörda frågan om meddelande av bestämmelser rörande vissa formellt enskilda nöjestillställningar kommit att vinna aktualitet även av den anledning, att man i vissa fall sökt att med anlitande av redan nu gällande bestämmelser genom åtal ingripa mot åtskilliga tillställningar, som ansetts i realiteten vara offentliga, ehuru de anordnats under förebärande av att vara enskilda. Inledningsvis torde få erinras om några i detta avseende kända fall, varvid jag emellertid tills vidare lämnar åsido vad i sagda avseende förekommit beträffande s. k. enskilda biografföreställningar, i vilket ämne chefen för ecklesiastikdepartementet senare torde komma att framlägga förslag.

Socialdemokratiska ungdomsklubben i Ystad anordnade år 1911 ett möte, varom mot bestämmelserna i ordningsstadgan för rikets städer annons utfärdades, innan anmälan om mötet gjorts. Vid mötet skulle hållas ett föredrag. Inträdesavgift skulle vara 15 öre. Då det blev känt, att mötets hållande kunde föranleda åtal, annonserade klubben, att dess offentliga möte inställdes och att i stället å samma tid och lokal ett enskilt möte komme att anordnas, vid vilket samma föredrag skulle komma att hållas. Samtidigt tillkännagavs, att nya medlemmar kunde vinna inträde i klubben och att medlemsavgiften vore 15 öre. Före mötet intogs 135 nya medlemmar. Av vittnesmål framgick, att vittnena — vilka icke själva gjort framställning om medlemskap i klubben — när de kommit för att köpa biljetter till föredraget upplysts om att deras namn måste antecknas samt att, när det sagts, att det hela vore en »proforma-sak, som vi måste vidtaga i kväll för att ej handla i strid mot myndigheterna», vittnena ej motsatt sig anteckningen, vilken skett å särskilda listor. Sedan anordnarna av mötet ställts till åtal, fälldes dessa av rådhusrätten till ansvar för kungörande av offentligt möte, innan vederbörlig anmälan därom skett. Hovrätten åter frikände vederbörande med hänvisning till att mötet ej varit offentligt, varemot Högsta domstolen med 4 röster mot 3 fällde vederbörande till ansvar. Sistnämnda antal röster avgåvos för fastställande av Hovrättens utslag. — Däremot var sammankomstens karaktär av enskild otvetydig i ett fall, som omförmäles i justitieombudsmannens ämbetsberättelse 1909 sid. 57 (1910 sid. 4).

Ur annan synpunkt förekom frågan om gränsen mellan enskilda och offentliga sammankomster till bedömande i det bekanta rättsfall, som omförmäles i Nytt juridiskt arkiv 1916 sid. 483. Mot deltagare i en socialdemokratisk kongress väcktes åtal med yrkande om ansvar enligt 8 kap. eller 10 kap. 14 § strafflagen. Avgörande för målets utgång i Högsta domstolen var frågan, huruvida vissa anföranden å kongressen skulle anses hållna inför sådan »menighet eller folksamling», som avses i 10 kap. 14 § strafflagen. I Högsta domstolens utslag yttrades bland annat, att »med hänsyn särskilt därtill att vid kongressen närvarit, förutom ombud för de under socialdemokratiska ungdomsförbundet lydande ungdomsklubbarna i landet samt åtskilliga inbjudna personer, jämväl ombud för arbetarkommuner, fackföreningar och verdandiloger, ifrågakomna anföranden måste anses vara hållna inför sådan menighet eller folksamling, som avses i 10 kap. 14 § strafflagen».

Något ytterligare rättsfall av liknande art synes icke hava förekommit förrän år 1924. Sistnämnda år avgjorde Svea hovrätt ett mål angående boxningstävlingar i Stockholm, i vilket enligt handlingarna förekom huvudsakligen följande:

Allmänna boxningssällskapet har till ändamål att främja boxningsidrotten

och till medlemmarnas nytta och nöje anordna klubbaftnar med uppvisning i boxning och eventuellt annan idrott. Sällskapet består av ständiga medlemmar, 20 st., aktiva — utövare av idrotten — 40 st., samt passiva medlemmar, över 7,500. Passiv medlem äger icke tillträde eller rösträtt vid föreningens sammanträden och har icke någon annan rätt än att inköpa biljett till klubbaftnarna och att till styrelsen inkomma med förslag. För inträde i föreningen fordras skriftlig ansökan, innehållande vissa uppgifter om den sökande. Medlem skall vara fyllda 16 år, damer vinna ej inträde. Ansökan om inträde prövas av styrelsen; enligt uppgift i målet har sällskapets kamrer städse förskaffat sig upplysning, huruvida sökande vore väl känd. Årsavgift för passiv medlem är 1 krona. Biljett till klubbafton kostar 3—15 kronor. — Vid 7 olika tillfällen med ungefär 1 månads mellanrum hade år 1923 anordnats boxningsmatcher, som övervarits av 1,500 å 2,000 personer, alla sällskapets medlemmar eller särskilt inbjudna personer. Till synes hade god kontroll utövats därå, att blott föreningsmedlemmar eller särskilt inbjudna vunnit tillträde till föreställningarna. Emot i ärendet väckt åtal invändes, att föreningen icke vore en tom formalitet utan en ordnad sammanslutning, inom vilken vore i möjligaste mån sört för att endast lämpliga personer vunne inträde och bibehölle sitt medlemskap. I utslag den 7 november 1923 fann polisdomstolen, att ehuru vissa formaliteter iakttagits vid utlämnande av medlemskort i sällskapet och om än intagandet av medlemmar i sällskapet skedde med viss begränsning, det i själva verket vore allmänheten, som genom att upptagas i sällskapet finge, efter lösen av biljett, tillträde till boxningstävlingarna, synnerligast som medlemskapet huvudsakligen avsåge att bereda rätt att lösa biljett till dessa föreställningar. De åtalade dömdes därför bland annat till böter. Svea hovrätt meddelade på anförda besvär utslag den 4 april 1924. Med hänsyn till vad i målet blivit upplyst angående förfarandet vid och fordringarna för vinnande av medlemskap fann hovrätten ifrågavarande uppvisningar, till vilka allenast medlemmar av sällskapet och av detsamma särskilt inbjudna gäster ägt tillträde, icke kunna anses hava varit offentliga föreställningar. Åtalet ogillades således. Utslaget var enhälligt. Ansökan gjordes hos justitiekanslern att åtalet måtte fullföljas till Högsta domstolen, men kanslern fann ej skäl bifalla denna ansökan.

Enligt en av överståthållarämbetet för polisärenden den 15 december 1930 upprättad polisrapport bildades någon gång i oktober månad 1929 en s. k. nattklubb i huset nr 10 vid Södra Blasieholmshamnen, vilken nattklubb sedermera erhållit benämningen Fersenska klubben, med ändamål att i en lokal å sagda hus anordna danstillställningar och kabareter med servering av mat och alkoholfria drycker. Klubblokalen plögade enligt uppgift av klubbens direktör besökas av cirka 200 personer varje natt, och i december 1930 funnes omkring 6,000 medlemmar i klubben. Allmän åklagare i Stockholm instämde i december 1930 klubbens direktör till rådhusrätten i Stockholm med yrkande, att, enär dagligen inom av klubben förhyrda lokaler olovligen bedrivits utskänkning av sådana drycker, som avsåges i förordningen den 8 maj 1925 angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker, samt direktören vore ansvarig för den inom lokalerna sålunda bedrivna utskänknings, denne måtte härför fällas till ansvar. Rådhusrätten fann genom utslag den 23 februari 1931, att under åtminstone viss tid inom klubbens lokaler dagligen anordnats s. k. klubbaftnar, till vilka icke blott sammanslutningens medlemmar utan även gäster mot särskild avgift ägt tillträde, ävensom att vid dessa tillfällen utskänkning av sådana drycker, som ovan angivits, ägt rum, samt dömde direktören för olovlig försäljning av alkoholfria och därmed jämförliga drycker att böta 75 kronor. — Efter det denne över rådhusrättens utslag anförte besvär, yttrade Svea hovrätt i utslag den 13 november 1931: Enär, med hänsyn

till vad i målet blivit utrett angående förfarandet vid och fordringarna för vinnande av medlemskap i sammanslutningen, dess sammankomster, till vilka, såvitt visats, allenast medlemmar av sammanslutningen och av dem inbjudna gäster ägt tillträde, icke kunde anses hava varit offentliga samt vid sådant förhållande den inom sammanslutningens lokaler bedrivna utskänkingen av alkoholfria och därmed jämförliga drycker icke ägt rum under sådana omständigheter, att ansvar därför kunde ådömas, prövade hovrätten lagligt att, med ändring av rådhusrättens utslag, ogilla den mot direktören förda talan. Från hovrättens utslag voro två ledamöter skiljaktiga, vilka ej funno skäl att göra ändring i rådhusrättens utslag.

Samma utgång fick ett av Svea hovrätt samtidigt avgjort mål angående en förening, kallad Embassy club, som enligt sina stadgar har till ändamål att främja medlemmarnas nytta och nöje, bland annat genom anordnande av klubbafnär uteslutande för föreningens medlemmar. Angående denna förening anfördes i målet bland annat, att dess lokal hölles öppen varje natt från klockan 10.30 eftermiddagen till klockan fyra förmiddagen samt å två veckodagar till klockan fem förmiddagen, därvid förekomme dans. Å söndagarna hölles lokalen stängd. Den vid klubben anställda personalen uppgick i december 1930 till 38 personer. Under en i november 1930 kontrollerad natt besöktes lokalen av 137 personer, av vilka 44 voro medlemmar och de övriga gäster.

I november 1931 erhöll allmän åklagare i Stockholm stämning å en hovmästare S., anställd vid Adlonklubben, Regeringsgatan 50, Stockholm, med yrkande om ansvar å denne för förseelse mot § 13 ordningsstadgan för rikets städer ävensom för olovlig utskänking av rusdrycker och av alkoholfria drycker. Till grund för åtalet lades en i oktober 1931 upprättad polisrapport, av vilken bland annat inhämtades följande. Enligt från flera personer till kriminalavdelningen inkomna meddelanden skulle under senare tiden å »Adlon club» hava förekommit olaga utskänking av rusdrycker, varjämte tillträde till klubbens danstillställningar, vilka förekomme därstädes varje natt, i stor utsträckning skulle hava lämnats personer, som icke vore medlemmar av klubben. Med anledning härav hade av personal från kriminalavdelningen företagits razzia i Adlonklubbens lokal natten mellan den 10 och den 11 oktober 1931 klockan tre. Vid tillfället i fråga hade uppehållit sig omkring 150 personer i lokalen, där offentlig dans pågått. Femtio av dessa personer hade vid förhör uppgivit, att de icke vore medlemmar av klubben, men att de likväl erhållit tillträde till klubbens lokaler mot eller utan inträdesavgift. Vid undersökning anträffades på olika ställen i lokalen flaskor, innehållande rusdrycker eller essenser. Enligt uppgift av svaranden inför rådhusrätten uppginge klubbens medlemsantal i november 1931 till omkring 5,000 personer.

Stockholms rådhusrätt fann genom utslag den 25 januari 1932 upplyst, bland annat, att sammanslutningen inom förenämnda lokaler varje natt under viss tid anordnat danstillställningar, till vilka icke blott sammanslutningens medlemmar utan även gäster fritt eller mot särskild avgift ägt tillträde, ävensom att under nämnda tid vid danstillställningarna utskänking av sådana drycker, som avsåges i 1 § i förordningen den 8 maj 1925 angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker ägt rum utan att vederbörligt tillstånd inhämtats vare sig till avhållande av danstillställningar, vartill allmänheten lämnats tillträde, eller till utskänking av drycker av ovannämnda slag, samt ansåg S. i sin egenskap av verkställande direktör för klubben under nämnda tid ansvarig för vad sålunda förekommit. Däremot fann rådhusrätten tillhandahållandet, på sätt i målet blivit upplyst, inom lokalerna av spritdrycker och vin, som av klubbmedlemmar anskaffats och för förvaring överlämnats till klubbens personal, icke vara av beskaffenhet att för S. föranleda ansvar i åtalet hänseende.

På grund härav prövade rådhusrätten rättvist i så måtto bifalla åklagarens i målet förda talan, att S. dömdes, dels, jämlikt § 13 i ordningsstadgan, jämförd med 4 kap. 3 § strafflagen, för underlåtenhet att inhämta tillstånd till avhållande av offentliga danstillställningar att böta 80 kronor, dels ock jämlikt 17 § 1 mom. i förstnämnda kungl. förordning, jämfört med 4 kap. 3 § strafflagen, för olovlig försäljning av alkoholfria och därmed jämförliga drycker att böta 75 kronor.

Enligt en av polismyndigheten i *Stockholm* i januari 1932 verkställd utredning befunnos 10 s. k. nattklubbar utöva verksamhet i staden. På grund av vad utredningen givit vid handen och enligt vad överståthållarämbetet hade sig bekant ansåge ämbetet detta antal vara i stigande, vilket berodde på de stora vinstmöjligheter dessa klubbar erbjöde för arrangörerna. Försök att genom åtal stävja nattklubbarnas verksamhet hade givit vid handen, att detta icke vore möjligt. Det vore därför enligt ämbetets mening nödvändigt, att rättelse åstadkommes genom lagstiftning.

Angående den omfattning, i vilken tillställningar av nu ifrågavarande slag förekomma inom *Göteborg*, har dåvarande t. f. polismästaren H. Björkman den 14 januari 1932 överlämnat handlingar, av vilka bland annat inhämtas följande. Till sammanslutningar av den beskaffenhet, varom nu är fråga, räknas i staden bildade allmänna boxningssällskapet (vanligen benämnt A.B.S.), Rolfklubben, föreningen Arbetarkultur samt ett flertal dansklubbar. Allmänna boxningssällskapet har bedrivit sin verksamhet i staden sedan år 1925. Passivt medlemskap i sällskapet har kunnat vinnas å biljettförsäljningsställen i samband med biljettköp till s. k. klubbaftnar utan andra formaliteter, än att inträdessökandens namn, titel och bostadsadress antecknats, varefter medlemskort utfärdats och överlämnats till vederbörande mot en årsavgift av 1 krona. Sällskapet har sedan år 1925 anordnat ett flertal dylika klubbaftnar, varunder professionell boxning förekommit. Då dylik boxning icke är tillåten i *Göteborg*, har sällskapet tydligen bildats i avsikt att giva ovannämnda boxningsuppvisningar privat karaktär. Åtal har icke anställts mot sällskapet, som allt fortfarande bedriver sin verksamhet. Föreningen Rolfklubbens aktiva medlemmar utgöras enligt verkställd utredning allenast av dess stiftare, undet det att passivt medlemskap i klubben kan vinnas på följande sätt: Då vederbörande vid biljettförsäljningsställena långfredagen och påskdagen 1930 begärt att få köpa inträdesbiljett till soaréföreställningarna, hade han upplysts om, att biljett kunde erhållas endast av föreningens medlemmar, samt att passivt medlemskap kunde vinnas omedelbart mot en avgift av 50 öre per person, vilken avgift dock komme att avdragas å det för inträdesbiljetten fastställda priset. Därest vederbörande då förklarat sig önska vinna inträde i föreningen, hade för honom omedelbart utfärdats ett s. k. interimskort för medlemskap i föreningen, varefter han obehindrat fått lösa inträdesbiljett och erhållit tillträde till föreställningen. Mot direktören Rolf förordnades om åtal för det han långfredagen och påskdagen 1930 anordnat ifrågavarande soaréföreställningar utan vederbörligt tillstånd, men enligt polisdomstolens utslag den 30 juni 1930 kunde Rolf icke härför fällas till ansvar.

Föreningen Arbetarkultur har vid olika tillfällen inom staden förevisat icke godkända biografbilder för sina medlemmar. Härom förmåles närmare i annat sammanhang. Dansklubbar inom staden hava huvudsakligen förekommit inom andra polisvakt-distriktet och utgjorde under början av år 1927 inom detta distrikt omkring 20. Då det sedliga och moraliska tillståndet å dessa dansklubbar stod synnerligen lågt, varjämte bråk och oordningar förekommo å allmän plats i närheten av danslokalerna, företogs i början av 1927 en omfattande undersökning, på grund varav 4 eller 5 klubbar åtalades och bötfälldes för förseelse mot § 13 i ordningsstadgan för rikets städer medan en del övriga upp-

hörde, när hälsovårdsnämnden, efter hemställan från poliskammaren, föreskrev en del ändringar för de lokaler, där dans finge förekomma. Då husvärdarna i allmänhet icke ansett sig kunna verkställa dessa ändringar, blevo dansklubbar uppsagda. Sedan dess hade icke förekommit mer än två klubbar, vilka, såvitt kunnat utrönas, varit enskilda.

Frågans
behandling
i riksdagen.

1. 1927 års
riksdag.

De i förevarande avseende rådande förhållandena hava under senare år uppmärksammats även i riksdagen. Huvuddragen av vad som där förekommit torde böra här angivas.

I likalydande motioner, nr 125 i första kammaren och nr 73 i andra kammaren, hemställdes vid 1927 års riksdag, att riksdagen ville besluta att anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för att de nöjestillställningar, som anordnades av enskilda föreningar eller klubbar, men som i verkligheten vore av offentlig art, måtte komma att falla under samma bestämmelser, som gällde för andra liknande offentliga tillställningar.

I motionerna erinrades om de nyss omförmälda bestämmelserna i ordningsstadgan för rikets städer samt förordningarna angående biografföreställningar och nöjesskatt. Vidare anfördes, att dessa bestämmelser öppet kringginges samt att nöjestillställningar därigenom undandroges polismyndighets uppsikt, varjämte kommunerna ginge förlustiga nöjesskatt. Motionerna hänvisades till respektive kammars andra tillfälliga utskott.

Första kammarens utskott anförde i utlåtande nr 5, såvitt dansklubbar anginge, att det syntes vara ovedersägligt, att det florerade ett ganska intensivt nöjesliv, vilket faktiskt vore offentligt men skyddade sig med en florstunn mask av klubbverksamhet och därigenom lyckats undandraga sig den kontroll, vilken lagstiftningen förutsatte skola gälla alla i realiteten offentliga nöjestillställningar. Såväl lagens avsikt som bokstav sattes härigenom ur kraft. Utskottet, som ansåge, att Kungl. Maj:ts uppmärksamhet av riksdagen borde fästas på detta förhållande, ville emellertid samtidigt kraftigt betona betydelsen av att det lojala föreningslivets rättigheter alltjämt värnades.

Med åberopande av vad sålunda anförts föreslog utskottet, att första kammaren för sin del ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t föranstalta om utredning och för riksdagen framlägga förslag rörande de åtgärder, som, utan att kränka de legitima föreningarnas rätt, kunde vidtagas i syfte att sådana av klubbar och sammanslutningar anordnade förevisningar och nöjestillställningar, som i verkligheten vore av offentlig art, måtte kunna inordnas under det offentliga nöjeslivet gällande bestämmelser.

Denna hemställan bifölls av första kammaren utan debatt.

I utlåtande nr 5 instämde andra kammarens andra tillfälliga utskott i förstakammarutskottets utlåtande. Andra kammaren beslöt emellertid med 67 röster mot 66 avslå utskottets hemställan. Frågan hade alltså förfallit.

2. 1928 års
riksdag

Vid 1928 års riksdag bragtes frågan emellertid ånyo under riksdagens prövning. I likalydande motioner, nr 182 i första kammaren och 210 i andra kammaren, gjordes nämligen enahanda hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t som den, vilken föreslogs av de tillfälliga utskotten 1927.

Vid 1928 års riksdag väcktes också två lika lydande motioner, nr 68 i första kammaren och nr 188 i andra kammaren, med hemställan, att riksdagen ville för sin del antaga förslag till en förordning angående skyldighet att inhämta polismyndighets tillstånd till vissa nöjestillställningar. Sistnämnda motioner hänvisades till första lagutskottet, som däröver avgav utlåtande nr 22.

De förstnämnda motionerna remitterades liksom år 1927 till tillfälliga utskott.

Första lagutskottet tillstyrkte en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning, i vilken omfattning och på vad sätt gällande bestämmelser om nöjestillställningarna kunde utvidgas.

Till stöd härför anförde utskottet bland annat:

I likhet med de tillfälliga utskotten vid 1927 års riksdag anser utskottet angeläget, att de regler, som äro meddelade beträffande nöjestillställningar, till vilka allmänheten har tillträde, jämväl komma att omfatta sådana tillställningar, som formellt angivas såsom enskilda men i själva verket stå öppna för allmänheten. Däremot kan utskottet icke biträda motionärernas förslag till förordning i förevarande hänseende. Med hänsyn härtill och då för åvägabringande av ett tillfredsställande förslag givetvis erfordras en allsidig utredning, kan utskottet icke tillstyrka motionärernas i första hand gjorda hemställan utan anser sig böra i anledning av motionärernas alternativa yrkande föreslå en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i ämnet.

Vid den undersökning, som enligt utskottets mening sålunda bör komma till stånd i syfte att de i realiteten offentliga men såsom enskilda framträdande nöjestillställningarna bliva reglerade, måste noga beaktas, att något ingripande i föreningsrätten, som skulle drabba det lojala föreningslivet, icke vidtages.

Tydligen möta vissa svårigheter att avfatta erforderliga bestämmelser så, att de å ena sidan komma att gälla sådana av föreningar anordnade tillställningar, som allenast formellt äro enskilda, men å andra sidan lämna föreningsrättigheter beträffande även i verkligheten enskilda sammankomster oförkränkta. Måhända kan det befinnas möjligt att vinna en lösning av frågan genom att till bestämmelser om nöjestillställningar, till vilka allmänheten har tillträde, foga ett stadgande, att dessa bestämmelser skola gälla även sådana tillställningar, som beträffande rätten för tillträde uppenbarligen äro att likställa med offentliga. Genom ett dylikt stadgande synes mera flagrant kringgående av föreskrifterna om offentliga tillställningar kunna förhindras, samtidigt som avfattningen tydligt torde utmärka stadgandets karaktär av undantagsbestämmelse.

Sju av utskottets ledamöter reserverade sig mot utskottets beslut och hemställde, att motionen ej måtte föranleda någon kammarens åtgärd. Föreningsrätten vore nämligen enligt reservanternas mening av så högt värde, att man icke utan tvingande skäl borde vidtaga åtgärder, som kunde leda till intrång i denna rätt, och det syntes vara möjligt att utan ändrade bestämmelser komma till rätta med de påtalade olägenheterna i nu ifrågakommande hänseende.

Första lagutskottets betänkande bifölls av båda kamrarna, i andra kammaren med 83 röster mot 69.

De tillfälliga utskott, som behandlade de likartade motionerna, hemställde om avslag å dessa med hänvisning till riksdagens redan fattade beslut i anledning av första lagutskottets nyssnämnda hemställan, och riksdagen beslöt i enlighet härmed.

Socialdepartementets åtgärder.

Över den skrivelse, nr 119, som riksdagen i enlighet med första lagutskottets hemställan avlät, infordrades yttranden av överståthållarämbetet och länsstyrelserna i samtliga län.

Dessa yttranden bearbetades i *en å socialdepartementets lagbyrå i november 1929 upprättad promemoria*, i vilken efter en redogörelse för i ämnet gällande bestämmelser och förekomna rättsfall meddelades följande angående innehållet i de avgivna utlåtandena:

Av yttrandena i ärendet framgår, att något kringgående av gällande bestämmelser genom bildande av klubbar icke förmärkts i 4 län — Kronobergs, Gotlands, Hallands och Gävleborgs — men att bestämmelserna kringgås i Stockholms stad och i 5 län — Stockholms, Östergötlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Örebro. Övriga länsstyrelser uttala sig icke direkt här om men torde merendels utgå från att kringgående sker. Länsstyrelsen i Västmanlands län anser det icke fullt visst, om oundgängligt behov av lagstiftning mot klubbar föreligger. I flera yttranden framhålles, att kringgåendet av gällande bestämmelser är en storstadsföreteelse, som ej förekommer i mindre samhällen och på landet, men samtidigt erinras, att kunskapen om möjligheten att kringgå bestämmelserna sprider sig. En länsstyrelse — Örebro län — anför såsom exempel å benägenheten att även å rena landsbygden kringgå givna ordningsregler, att sedan tiden för danstillställningarna i en typisk landsbygdskommun på grund av störd nattro för närboende blivit inskränkt, anordnaren av tillställningarna å en dansbana bildat en kamratklubb, som ej anser sig ha någon anmälningsskyldighet utan fortsätter dansen långt över den av polismyndigheten medgivna tiden.

I ärendet har allmänt tillstyrkts lagstiftning mot dessa klubbar. Såsom skäl härför har åberopats det i och för sig betänkliga förhållandet, att gällande lagstiftning kringgås utan att myndigheterna kunna ingripa däremot. En länsstyrelse — i Skaraborgs län — har framhållit, att möjligheten att kringgå givna föreskrifter i icke ringa grad torde binda myndigheternas handlingsfrihet, då det — för att tillställningarna icke skulle helt undandragas offentlig kontroll — under nuvarande förhållanden ofta kunde vara lämpligare att lämna tillstånd till anordnande av icke önskvärda tillställningar än att avslå ansökan om sådant tillstånd. I yttrandena har vidare erinrats om de missförhållanden, som råda å de kvasienskilda tillställningarna. Sålunda påpekades vid ärendets behandling år 1927 från barnavårdshåll de faror, särskilt den kvinnliga ungdomen löpte å dessa okontrollerade tillställningar, samt att ofta flickor under 15 år bevistade desamma. Poliskammaren i Göteborg, som tidigare ansett sig ha förhoppning att utan ny lagstiftning komma till rätta med de huvudsakliga olägenheterna av dansklubbarna, framhöll i yttrande över riksdagens skrivelse, att onyktra personer tillåtes uppehålla sig i danslokalerna, att polisen numera i olikhet mot förr vägrats tillträde dit och att anordnarna visade ringa intresse för att upprätthålla ordning. Även eljest hade uppgivits, att fylleri vid dessa tillställningar ägde rum och att jämväl slagsmål förekomme utan att polismyndigheten kunde ingripa. Vidare hade sagts, att den yttre anständigheten ej så noga iakttoges.

Beträffande frågan, huru en bestämmelse i nu ifrågavarande syfte borde avfattas, ifrågasatte, såsom redan nämnts, *första lagutskottet* införande av ett stadgande, att bestämmelserna om offentliga nöjestillställningar skulle gälla även sådana tillställningar, som beträffande rätten till tillträde uppenbarligen vore att likställa med offentliga. Det övervägande antalet länsstyrelser an-

slöt sig mer eller mindre uttryckligt till detta förslag. Ett par länsstyrelser framlade emellertid förslag till förändrade bestämmelser, som mera avsevärt skilde sig från lagutskottets.

Länsstyrelsen i *Uppsala län* förordade sålunda ett tilläggsstadgande med den syftning, att den omständigheten allena, att för tillträde till nöjeställning fordrades inskrivning i viss förening eller företeende av inbjudning, icke i och för sig skulle vara tillräcklig för att utesluta tillställningens egenkap att vara för allmänheten tillgänglig.

Länsstyrelsen i *Östergötlands län* ansåg, att den avgörande vikten borde läggas vid beskaffenheten av den lokal, i vilken tillställningen ägde rum. För danstillställningar med ett visst minimiantal deltagare, som ägde rum å hotell eller restauranger eller överhuvud taget i lokaler, som icke i vanliga fall användes till bostadsändamål, borde tillstånd sökas alldeles oberoende av anordnarens karaktär av förening, hotellinnehavare eller annan enskild person.

Länsstyrelsen i *Jämtlands län* föreslog ett tillägg till § 13 i ordningsstadgan för rikets städer ävensom till biografförordningen av huvudsakligt innehåll, såvitt den förra författningen anginge, att vad som sagts om tillställningar, till vilka allmänheten har tillträde, skulle gälla jämväl där tillträdet vore beroende av medlemskap i förening eller dylik sammanslutning samt medlemskap i större omfattning förvärvades allenast för att erhålla tillträde till tillställningen respektive föreläsningen.

Såsom en sammanfattning av resultatet av de till socialdepartementet sålunda avgivna yttrandena framhölls i lagbyråns promemoria, att vid ett ställningstagande till spörsmålet, om och i vad mån lagstiftningsåtgärder i ämnet borde vidtagas, flera betydelsefulla frågor borde beaktas, nämligen bland annat:

1. huruvida dylika tillställningar inom respektive län förekommit i betydligare omfattning; och
2. om tillställningarna ifråga visat sig medföra större men ur allmän ordnings- eller sedlighetssynpunkt än de även formellt offentliga, samt huruvida eventuella missförhållanden vore av sådan art och omfattning, att ingripande däremot genom lagstiftning ansåges påkallat.

Med anledning härav anmodade chefen för socialdepartementet genom remiss den 20 december 1929 — under hänvisning till den av lagbyrån utarbetade redogörelsen för den verkställda utredningen i ärendet — överståthållarämbetet och länsstyrelserna att i anslutning till förut avgivet utlåtande i ärendet inkomma med det yttrande, som kunde föranledas av den dåmera förbragta, mera allsidiga utredningen och erfarenheterna under år 1929.

Sedan jämväl dessa yttranden — i det följande benämnda *1930 års yttranden* — numera inkommit, anhåller jag att få redogöra för det huvudsakliga innehållet av desamma.

Vad till en början angår förhållandena i Stockholm har *överståthållarämbetet* överlämnat och åberopat ett av t. f. polismästaren i Stockholm H. O. Frick avgivet, den 25 april 1930 dagtecknat utlåtande, vari denne under hänvisning till ett av polismästaren G. Hårleman den 4 januari 1929 avgivet ytt-

1930 års
yttranden.

rande förklarar sig anse behovet av lagstiftning i ämnet klart ådagalagt genom den verkställda utredningen. I nämnda av Härleman avgivna promemoria förordas antagande av en bestämmelse, som är så avfattad, att den hänför sig till eller är tillämplig på just det förhållande, som är gemensamt för ifrågasvarande tillställningar, nämligen det illojala utnyttjandet av föreningsväsendets form. En utväg i sådan riktning har enligt Härlemans mening anvisats genom första lagutskottets förslag. Med avseende å de framlagda förslagen till lagstiftning i ämnet anser *överståthållarämbetet*, att de påtalade missförhållandena skulle i erforderlig utsträckning förebyggas, därest till grund för lagstiftning i ämnet lades ettdera av de förslag, som framställts av länsstyrelserna i Uppsala och Jämtlands län. Av dessa förslag ansluter sig *överståthållarämbetet* närmast till det av länsstyrelsen i Jämtlands län framlagda.

1. Omfattning
av förevarande form
av nöjesliv.

I de av länsstyrelserna avgivna utlåtandena har i allmänhet den i lagbyråns promemoria lämnade redogörelsen följts och där uppställda frågor besvarats. Till en början har alltså upptagits frågan huruvida i realiteten offentliga men formellt enskilda tillställningar inom respektive län förekommit i betydligare omfattning.

Denna fråga har av länsstyrelserna i *Östergötlands, Kalmar, Gotlands, Hallands, Älvsborgs, Värmlands* och *Västernorrlands län* besvarats nekande. Åtskilliga länsstyrelser, nämligen de i *Stockholms, Södermanlands, Kronobergs, Malmöhus, Skaraborgs, Jönköpings* och *Kopparbergs län*, förklara, att tillställningar av ifrågasvarande slag ägt rum, dock ej i betydligare omfattning. Enligt länsstyrelsen i *Blekinge län* hava dylika tillställningar förekommit i mycket ringa utsträckning. Enligt länsstyrelsens i *Örebro län* uttalande hava dylika tillställningar förekommit i icke ringa omfattning och med otvivelaktig tendens till ökning. En dylik tendens eller fara därför anse även länsstyrelserna i *Södermanlands, Kronobergs, Kalmar, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs* och *Skaraborgs län* föreligga.

Länsstyrelsen i *Göteborgs och Bohus län* förklarar, att tillställningar av nu ifrågasvarande slag förekomme i mycket stor utsträckning i Göteborg och hänvisar till en av poliskammaren därstädes i detta hänseende lämnad redogörelse. I övriga städer inom länet syntes dylika tillställningar hava förekommit endast i Mölndal, Uddevalla och Lysekil, i större utsträckning dock endast i Lysekil. Även å länets landsbygd hade sådana tillställningar, varom nu vore fråga, anordnats ehuru icke i någon betydligare omfattning. Orsaken till att man velat giva tillställningarna privat karaktär har enligt länsstyrelsen ofta varit önskan att undandraga desamma kontroll ur ordningssynpunkt men i många fall även avsikten att undandraga sig skyldigheten att erlægga nöjes-skatt.

2. Skadliga
verkningar
därav.

På frågan, huruvida tillställningarna i fråga visat sig medföra större men ur allmän ordnings- eller sedlighetssynpunkt än de även formellt offentliga, har länsstyrelsen i *Göteborgs och Bohus län* vidhållit ett år 1929 avgivet utlåtande, vari framhållits, att vid danstillställningar inom länet, som endast till skenet varit privata, ofta förekommit störande oordningar, fylleri och

slagsmål utan att polismyndigheten kunnat ingripa. Poliskammaren i Göteborg har jämväl framhållit, att i Göteborgs stad dessa tillställningar medföra större men än de även formellt offentliga. I vissa av de från landsfiskaler och kommunalnämnder inom länet inkomna yttrandena har också anförts, att tillställningar, varom nu är fråga, genom bristen på kontroll icke sällan varit ur angivna synpunkter synnerligen otillfredsställande. Vidare har från en del håll inom länet särskilt framhållits olägenheten av att ifrågavarande tillställningar icke äro underkastade någon tidsbegränsning. Saknaden av en bestämmelse härom medför nämligen merendels, att desamma — till stort obehag för närboende — icke sluta förrän långt fram på natten. Den nu förebragta utredningen giver icke heller förhoppning, att någon förbättring uti sålunda angivna missförhållanden är att förvänta. Tvärtom torde det enligt länsstyrelsens mening säkerligen vara att befara, att bildandet av enskilda klubbar och föreningar för anordnande av nöjeställningar kommer att bli vanligt, i den mån kännedom om att man på sådant sätt kan undandra sig varje kontroll blir mera spridd. — *Polismyndigheten i Uppsala* anser, att dessa tillställningar äro förenade med påtagliga missförhållanden, vilka icke i samma grad äro för handen vid tillställningar av formellt offentlig karaktär. Dessa missförhållanden synas delvis existera oberoende av vederbörande anordnares eventuella strävan att upprätthålla god ordning, nämligen på grund av själva det faktum, att på enskilt område polisen i allmänhet icke kan ingripa till ordningens återställande annat än på direkt anmodan i ett givet fall. Även i sedligt avseende torde särskilda vådor föreligga på grund av frånvaron av all offentlig kontroll. I en vid detta yttrande fogad rapport förekomma följande uppgifter om tillställningar av ifrågavarande slag i Uppsala stad:

För att vinna mera bestämt underlag för bedömandet av frågan, huruvida nöjeställningar av här avsedd art förekommit i betydligare omfattning inom Uppsala under de senaste åren, hade en ortstidning, i vilken annonser om nöjen av detta slag inom Uppsala stad och dess närmaste omnejd i största utsträckning införas, genomgåts för åren 1927, 1928 och 1929. Därvid hade inhämtats, att dansaftnar eller därmed likställda tillställningar, till vilka, enligt vad känt vore, i allmänhet vem som helst vunnit tillträde, om endast medlemskort i vederbörlig förening eller sammanslutning förvärvades, vilket i de flesta fall kunnat ske vid ingången till nöjeslokalen, förekommit till följande antal under nämnda år, nämligen 1927 etthundraaderton st., 1928 etthundratrettionio st. och 1929 etthundrafyrtio st. Under nämnda tre år hade fävlingar i boxning, till vilka vem som helst hade tillträde, om endast medlemskap förvärvades i den anordnande klubben, förekommit fyra gånger år 1927, fem gånger år 1928 och sju gånger år 1929. Dessutom hade en idrottsförening, som förfogade över klubblokaler, belägna endast omkring 25 meter utanför Uppsala stads gräns, där haft danstillställningar i regel tre gånger i veckan under september—april under angivna år. Ytterligare funnes en samlingslokal, belägen intill stadens gräns, varest idrottsföreningar vid skilda tillfällen anordnat dansaftnar av här ifrågasatt slag. Enligt annonser i förenämnda tidning hade dylika dansaftnar förekommit där under 1927 vid tio tillfällen, under 1928 vid tre tillfällen men ingen gång under 1929.

Utöver vad nu angivits hava de i ärendet hörda myndigheterna i allmänhet icke ansett sig kunna konstatera, att tillställningar av ifrågavarande slag medfört större men ur allmän ordnings- och sedlighetssynpunkt än de även formellt offentliga. I samband härmed har emellertid från vissa håll erinrats, att en uppenbar olägenhet av desamma är, att kommunerna undandragas nöjesskatt.

3. Behov av ny lagstiftning.

Vidkommande det i sammanhang med nyssnämnda fråga stående spörsmålet, huruvida ny lagstiftning i ämnet anses påkallad, har länsstyrelsen i *Västmanlands län* förklarad sig anse ärendet med hänsyn till dess svårösta beskaffenhet och de växlande åsikterna om behovet av skärpt lagstiftning i ämnet böra bliva föremål för utredning av sakkunniga. Länsstyrelsen i *Blekinge län* framhåller bland annat följande: Om och i den mån genom lagstiftning eller annorledes kontrollen över eller ingripandet mot de offentliga tillställningarna skulle ökas, skulle helt säkert de enskilda tillställningarna och olägenheterna av dem komma att tilltaga och i följd därav behovet av kontroll över dylika tillställningar bliva större. Att införa någon kontroll över även de i egentlig mening enskilda tillställningarna torde emellertid ej vara varken tillrådligt eller avsett, utan synes frågan närmast röra sig om att lagstiftningsvis åstadkomma möjlighet att i förekommande fall redan före eller under pågående tillställning avgöra, huruvida tillställningen är att anse som offentlig eller enskild. Nu torde det emellertid icke vara möjligt att lagstiftningsvis uppgöra någon allmängiltig, objektiv och adekvat beskrivning å vad som skall menas med offentlig tillställning. Lika olämpligt torde ock vara att uppställa olika definitioner för olika slag av tillställningar. Enda möjligheten synes vara att meddela vissa riktlinjer samt att överlåta åt domstolarna och polismyndigheterna att i förekommande fall efter lagstadgandets andemening avgöra tillställningarnas art.

I övrigt hava *överståthållarämbetet* och *samtliga* i ärendet hörda *länsstyrelser* förordad ny lagstiftning i ämnet. I vissa fall (*Gotlands* och *Gävleborgs län*) har denna ståndpunkt motiverats med hänsyn till förhållandena i andra län; länsstyrelserna i *Kronobergs*, *Göteborgs* och *Bohus* samt *Västerbottens län* betona med eftertryck behovet av nya bestämmelser.

Länsstyrelsen i *Norrbottens län* har i sitt yttrande icke ingått på behovet av lagstiftning i nu förevarande avseende utom för såvitt avser biografföreställningar.

4. Innebörden av ny lagstiftning med hänsyn till förslag av

Av lagbyrån gjord förfrågan om vederbörandes uppfattning angående innebörden av en eventuell lagändring, särskilt med hänsyn till de av länsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands och Jämtlands län ävensom av första lagutskottet framförda förslagen, har föranlett huvudsakligen följande svar:

a) första lagutskottet.

Länsstyrelserna i *Gotlands* och *Västerbottens län* ansluta sig till första lagutskottets förslag liksom även, med i det följande angivna modifikation, länsstyrelserna i *Stockholms*, *Malmöhus*, *Göteborgs* och *Bohus* samt *Älvsborgs län*.

Länsstyrelsen i *Stockholms län* ansluter sig till första lagutskottets förslag och anser någon svårighet att för länet tillämpa sådan föreskrift icke förefinnas. Därest emellertid sådan svårighet skulle anses på andra håll föreligga,

förordas länsstyrelsens i Jämtlands län förslag, dock med framhållande av vanskligheten av detaljerade föreskrifter.

Länsstyrelsen i *Malmöhus län* föreslår under åberopande av sitt tidigare avgivna utlåtande *antingen* ett tillägg till § 13 i ordningsstadgan av innehåll, att såsom offentliga tillställningar skola anses jämväl tillställningar, som anordnas av sammanslutningar för dess medlemmar, där medlemskap erhålles under sådana former och i sådan utsträckning, att tillställningen uppenbarligen kan likställas med offentlig, *eller* lagändring i överensstämmelse med länsstyrelsens i Jämtlands län förslag.

Länsstyrelsen i *Göteborgs och Bohus län* anser ett stadgande böra införas av innehåll, att vad som nu gäller om offentliga tillställningar skall äga tillämpning även å tillställningar, som beträffande rätten till tillträde uppenbarligen äro att likställa med offentliga. Till ledning för bedömandet förordar enellertid länsstyrelsen ett tilläggsstadgande sådant som det av länsstyrelsen i Uppsala län föreslagna.

Länsstyrelsen i *Älvsborgs län* föreslår, att de föreskrifter, som påkallas av behovet att med offentliga tillställningar likställa sådana, som giva sig sken av att vara enskilda men till vilka i verkligheten allmänheten har tillträde, icke begränsas att avse dans o. d., att de bestämmelser, som i sådant syfte må tillkomma, få sin motsvarighet med överensstämmande formulering i biograförordningen, samt att även begreppen »offentlig tillställning» och »allmänhet» i förordningen om nöjesskatt och i kungörelsen angående rätt för utlänning och i utlandet bosatt svensk undersåte att här i riket giva offentlig föreställning m. m. få enahanda utvidgning. Angående formuleringen ansluter sig länsstyrelsen till länsstyrelsens i Uppsala län förslag, därest detta får fattas såsom allenast ett förtydligande av lagutskottets förslag.

Mot första lagutskottets förslag har erinrats av länsstyrelsen i *Hallands län*, att tolkningen av en så allmänt hållen föreskrift torde komma att erbjuda vissa vanskigheter och ej säkert överallt bliva likformig.

Länsstyrelsen i *Uppsala län* åberopar sitt förut avgivna yttrande, i vilket framhållits att, i den mån nya bestämmelser måste anses erforderliga, dessa icke lämpligen torde kunna innefatta ett positivt och detaljerat angivande av vad med »allmänheten» eller »allmän tillgänglighet» förstås. Lämpligare synes vara att inskränka sig till ett tilläggsstadgande med den syftning förut angivits.

b) länsstyrelsen i Uppsala län.

Till detta förslag ansluta sig länsstyrelserna i *Skaraborgs* och *Örebro län*. Länsstyrelsen i *Östergötlands län* erinrar mot det nu ifrågavarande liksom mot det av länsstyrelsen i Jämtlands län framlagda förslaget, att desamma i det speciella fallet kunna nödvändiggöra ganska vittgående utredningar rörande klubbarnas eller föreningarnas inre förhållanden m. m. och dessutom torde i viss mån inbjuda sammanslutningarna i fråga att så ordna villkoren för medlemskap, att något påvisbart sammanhang mellan detta medlemskap och anordnade nöjestillställningar icke förefinnes.

c) länsstyrelsen i Östergötlands län. Länsstyrelsens i Östergötlands län förslag har icke vunnit tillslutning av någon länsstyrelse utom den förslagsställande men däremot förordats av vissa underordnade myndigheter.

d) länsstyrelsen i Jämtlands län. För länsstyrelsens i Jämtlands län förslag uttala sig länsstyrelserna i *Kronobergs, Kalmar, Hallands, Värmlands, Kopparbergs* och *Gävleborgs län* ävensom *Svenska landskommunernas förbund*. Mot förslaget erinras av länsstyrelsen i *Älvsborgs län*, att detsamma icke syntes tillräckligt smidigt anpassa sig efter alla föreliggande förhållanden.

Särskilda
förslag till
lagstiftning.

Länsstyrelserna i Södermanlands och Blekinge län hava framlagt särskilda förslag till formulering av ifrågavarande bestämmelse.

Enligt länsstyrelsens i *Södermanlands län* bör densamma hava följande lydelse:

»Såsom offentlig skall anses även sådan tillställning, som skäligen kan antagas hava till väsentligt ändamål, förutom att skänka deltagarna förströelse, att tjäna ett ekonomiskt intresse för deltagare eller anordnare eller ock, utan att vara att hänföra till hemlivet, uppenbarligen har till syfte att bereda deltagare en förströelse, som icke är förenlig med lag eller god ordning eller sedlighet.»

Länsstyrelsen i *Blekinge län* föreslår ett stadgande av ungefär det innehåll, att såsom offentlig tillställning skall anses varje tillställning, dit i allmänhet envar lämnas tillträde, vare sig avgift erlägges eller icke och oavsett avgiftens storlek, beskaffenhet och ändamål, samt att varken den omständigheten, att vissa grupper av människor med hänsyn till tillställningens art eller på grund av särskilda allmänna föreskrifter eller eljest på grund av ålder eller annat dylikt objektivt skäl icke äga tillträde, eller den omständigheten att för tillträde till tillställningen fordras inskrivning i viss förening eller företeende av inbjudan skall vara tillräcklig för att utesluta tillställningens egenskap av offentlig.

Departements-
chefen.

Den verksamhet, varom i detta sammanhang är fråga och som till uppgift allenast eller huvudsakligen har att på illojalt sätt utnyttja klubb- eller föreningslivets namn och form såsom betäckning för syftemålet att undandraga vederbörande skyldighet att för vissa nöjestillställningar erlagga nöjesskatt och iakttaga de bestämmelser, som eljest reglera det offentliga nöjeslivet, ansågs redan år 1928 av riksdagen med rätta utgöra en sådan fara för rättsordningens auktoritet och andra samhällliga värden, att åtgärder till stävjande därav befunnos erforderliga. Erfarenheten sedan nämnda tid och särskilt den omständigheten, att den rörelse, som för närvarande bedrivs av vissa bland de största nattklubbarna i Stockholm, befunnits icke kunna föranleda ansvar för vederbörande, synes ytterligare ådagalägga behovet av åtgärder i nyss angivna syfte. Uppenbarligen måste nämligen befaras, att denna i och för sig mindre önskvärda form för nöjeslivet kommer att kraftigt utvecklas, sedan det fastslagits, att användandet därav medför befrielse icke allenast från åliggandet att söka tillstånd till rörelsens bedrivande utan även från skyldigheten att iakttaga

eljest gällande inskränkningar beträffande rätt till utskänkning, stängningstid och av polismyndighet meddelade ordningsbestämmelser ävensom från skyldigheten att för tillställning erlagga nöjesskatt. Att redan nu omfattningen av den under ifrågavarande form drivna nöjesträfiken icke får underskattas, framgår av nyss anförda siffror över antalet inskrivna medlemmar i ett par s. k. nattklubbar i Stockholm, vilket antal enligt vederbörandes egen uppgift utgjort cirka 5,000 respektive 6,000. Belysande är även, att veterligen vid en i Stockholm anordnad boxningsmatch cirka 10,000 personer varit närvarande i uppgiven egenskap av medlemmar i ett boxningssällskap, och till belysning av huru främmande detta sällskaps verksamhet är för vedertagna former av föreningsliv torde få erinras bland annat om det förhållandet, att enligt uppgift i pressen omkring 2,000 av dessa medlemmar kort före matchen ankommit från Oslo och samma dag återvänt dit.

Om under utredningen meningsskiljaktighet icke förekommit rörande behovet av åtgärder i nu förevarande riktning, så föreligga däremot skilda meningar rörande det tekniska utformandet av de för ifrågavarande ändamål erforderliga bestämmelserna. Innan jag ingår på frågan härom, synes det emellertid vara nödvändigt att närmare bestämma syftet med desamma. Att angiva detta syfte så, att det gäller att möjliggöra, att de nu ifrågavarande klubbarnas verksamhet bringas under tillämpning av samma regler, som gälla för de nöjestillställningar, vilka även till namnet äro offentliga, skulle nämligen enligt min mening vara att gå för långt. Med hänsyn till betydelsen av den verksamhet, som på en mångfald områden framträder i det normala föreningsväsendets former, är det uppenbarligen av icke mindre vikt, att den föreslagna formuleringen icke kan föranleda intrång i denna verksamhet eller eljest utnyttjas för ändamål, som äro främmande för vad som i detta sammanhang åsyftas.

Det återstår, innan jag ingår på frågan om lydelsen av förslaget till omfördälda bestämmelse, även att bestämma räckvidden därav i avseende å vilka författningar förslaget bör avse att reglera. Jag åsyftar därvid frågan, huruvida i detta sammanhang bestämmelser böra meddelas icke allenast för att ur ordningssynpunkt bestämma ifrågavarande slag av verksamhet utan även för att särskilt reglera den utskänkning, som därvid kan förekomma.

I detta avseende må erinras att, därest en bestämmelse meddelas av innehåll, att nöjestillställningar, anordnade i nu ifrågavarande form, skola vara underkastade samma regler, som gälla för offentliga nöjestillställningar, så följer därav, att flertalet av här ifrågavarande nöjestillställningar — framför allt dans och därmed jämförliga nöjen — vid straffansvar för vederbörande icke må anordnas utan tillstånd av polismyndigheten, och denna äger även, i fall tillstånd beviljas, meddela erforderliga ordningsbestämmelser. Icke desto mindre torde det få anses som en uppenbar brist i lagstiftningen, att eljest gällande bestämmelser om utskänkning enligt vad rättstillämpningen visat icke omfatta en under ifrågavarande form bedriven rörelse. Då tillika rätten till utskänkning uppenbarligen icke bör uteslutande regleras genom polismyndighetens bestämmelser, har jag funnit en särskild föreskrift, innefattande ändring

av bestämmelserna om utskänkning, vara önskvärd. I överensstämmelse med denna uppfattning läser chefen för finansdepartementet komma att senare i dag framlägga förslag i ämnet.

Vid prövning av frågan om den lämpligaste avfattningen av den för nu ifrågavarande ändamål erforderliga ordningsbestämmelsen har jag utgått från en granskning av de förslag, som under utredningen framlagts i detta syfte och för vilka i det föregående redogjorts.

Vad då till en början angår den av *första lagutskottet* föreslagna formuleringen, synes vara att erinra huvudsakligen, att frågan, huruvida en viss nöjeställning skall anses såsom offentlig eller enskild, uppenbarligen under alla förhållanden blir att bedöma enligt objektiva skäl med hänsyn till samtliga omständigheter i ärendet. Det förhållandet, att en viss förening *uppper* en tillställning vara dess enskilda, kan i detta avseende icke vara avgörande, därest omständigheterna i övrigt utmärka, att tillställningen i själva verket är eller — vilket synes vara detsamma — beträffande rätten till tillträde uppenbarligen är att likställa med offentlig tillställning. Förslaget torde därför i sak knappast innebära någon utvidgning utöver vad som redan vid tillämpning av gällande bestämmelser är att iakttaga vid bedömande av frågan, huruvida en tillställning är att anse såsom offentlig eller icke, och ur tolknings synpunkt synes det komma att medföra ungefär samma svårigheter, som följa av redan gällande bestämmelser. Om nämligen redan tolkningen av begreppet offentlig tillställning visat sig erbjuda sådana svårigheter, att åtgärder till förtydligande av detsamma nu anses erforderliga, så lära svårigheterna att bestämma, när en tillställning beträffande rätten till tillträde uppenbarligen är att likställa med offentlig, knappast vara mindre. Härtill kommer att, om än tillställningar av det slag, som nu åsyftas, i många avseenden äro att jämställa med offentliga, de dock alltid — ur formell synpunkt sett — i ett avseende komma att skilja sig från sådana, nämligen i avseende å rätten till tillträde. Denna rätt, som beträffande det senare slaget av tillställningar förvärfvas redan genom erläggande av en viss avgift, är i fråga om det förra slaget av tillställningar alltid anknuten till någon formalitet — såsom t. ex. förvärvandet av medlemskap i en förening — vilken är avsedd att giva sken av berättigande åt att tillställningen förklaras vara enskild. Då sålunda den likhet, som ur lagstiftningssynpunkt kan föreligga mellan de båda slag av tillställningar, varom nu är fråga, snarare torde hänföra sig till vissa konkreta omständigheter, såsom till exempel till den omfattning, i vilken, och de personer, för vilka tillträde lämnas, än till den formella rätten till tillträde, så torde i en blivande bestämmelse likhet i sistnämnda avseende knappast lämpligen kunna läggas till grund för att förklara nu åsyftade slag av tillställningar underkastade samma regler som de även formellt offentliga.

Mot det av länsstyrelsen i *Östergötlands län* framlagda förslaget synes i huvudsak vara att erinra, att detsamma i tillämpningen skulle innebära, att familjefester, enskilda föreningssammanskomster eller andra tillställningar av uppenbart enskild karaktär bleve, därest de förlades exempelvis till en restaurang, underkastade de regler, som gälla för offentliga tillställningar — en be-

stämmelse, som säkerligen skulle bliva föremål för ovilja och som i längden icke skulle kunna upprätthållas.

Otvivelaktigt finnas inom det nutida föreningslivet många föreningar, i vilka medlemskap förvärfvas huvudsakligen för att erhålla tillträde till en viss tillställning eller förevisning, men vilkas tillställningar det oaktat måste anses vara av enskild karaktär. Till dylika föreningar äro att räkna exempelvis sällskapsordnar, årsföreningar och andra legitima föreningar med väsentlig uppgift att anordna endast en eller ett fåtal gånger under varje avgiftsperiod återkommande tillställningar. Den av länsstyrelsen i *Jämtlands län* ifrågasatta bestämmelsen, enligt vilken reglerna för offentliga tillställningar skulle gälla jämväl, där tillträdet vore beroende av medlemskap i förening eller dylik sammanslutning, därest medlemskapet i större omfattning förvärvades allenast för att erhålla tillträde till tillställningen, torde således bliva tillämplig även på ett flertal tillställningar av otvivelaktigt enskild karaktär. Med avseende å det slag av nöjesliv, man i detta sammanhang avser att reglera, synes å andra sidan nu ifrågavarande formulering så tillvida ofullständig, som den synes vara tillämplig allenast på det fall, då genom medlemskap i klubb eller förening rätt förvärfvas till tillträde till en enda — eller möjligen ett fixerat fåtal — bestämda föreställningar, under det att beträffande de oftast förekommande formerna av förevarande slag av tillställningar torde vara vanligt, att inskrivning såsom medlem av vederbörande förening berättigar till tillträde icke allenast till en enstaka nöjestillställning utan till ett obestämt antal på obestämda tider hållna tillställningar av visst eller vissa angivna slag. Denna ofullständighet synes icke heller kunna avhjälpas genom en sådan ändring av förslaget, att orden »tillställningen» resp. »förevisningen» ändras till pluralform, eftersom genom en dylik ändring den föreslagna bestämmelsen skulle bliva så omfattande, att i ännu högre grad det normala föreningsväsendet inbegreps därunder. Vidare är att märka, att förslaget närmast avser allenast det fall, då för kringgående av gällande föreskrifter anlitas medlet att förklara tillställning vara anordnad av en förening såsom dess enskilda. Tydligen kan emellertid samma effekt, som för närvarande åstadkommes på detta sätt, även åvägabringas under andra former, av vilka åtminstone ytterligare en torde böra i detta sammanhang beaktas. Såsom enskild torde nämligen nu en tillställning kunna bliva betraktad icke allenast genom att en förening står såsom anordnare av densamma utan lika väl även genom att enskild person fyller motsvarande uppgift. Detta skulle kunna ske exempelvis genom att tillställningen förklarades tillgänglig endast för av arrangören särskilt inbjudna personer, under det att emellertid inbjudning kunde förvärfvas på ungefär samma sätt som för närvarande medlemskap i oförmälda föreningar, d. v. s. ofta samtidigt med eller i anslutning till biljettköp. Ett förslag till författning, som åsyftar att förhindra, att offentliga nöjestillställningar under föreningslivets form undandragas tillämpningen av eljest gällande bestämmelser, synes därför böra vara inriktat jämväl på att förhindra användandet av sistnämnda form i samma syfte.

Vad slutligen angår det av länsstyrelsen i *Uppsala län* framlagda förslaget

skulle det visserligen ur nyss angivna synpunkter tillgodose det syftemål, man i detta sammanhang avser att vinna. Emellertid torde förslaget från det lojala föreningsväsendets synpunkt sett komma att medföra ovisshet beträffande frågan, i vilken omfattning skyldighet att göra anmälan om eller söka tillstånd till tillställning föreligger. Möjligen skulle förslaget även kunna tagas till stöd för ett mera vidsträckt inskridande från offentlig myndighets sida, än vad man i detta sammanhang närmast åsyftar.

Dessa överväganden hava föranlett det förslag till formulering, som här efter följer. De omständigheter, som karakterisera ifrågavarande slag av tillställningar, synas i regel vara huvudsakligen två, föreliggande antingen var för sig eller båda tillsammans. Den första av dessa utgöres av det förhållandet, att tillställningen utgör ett led i en uteslutande eller väsentligen för anordnande av dylika tillställningar driven rörelse, vilket t. ex. är fallet med de tillställningar, som anordnas av nattklubbar, föreningar för förevisande för allmänheten av förbjuden film och liknande sammanslutningar. Den andra omständigheten av nyssnämnda beskaffenhet utgöres av det förhållandet, att tillställningar beträffande den omfattning, i vilken eller beträffande de villkor — såsom i fråga om former för förvärvande av medlemskap eller inbjudning, de rättigheter medlemskapet medför o. s. v. — under vilka tillträde till desamma faktiskt lämnas, eller annan särskild framträdande omständighet äro att jämställa med offentliga tillställningar. Detta är t. ex. fallet med boxningsuppvisningar eller andra tävlingar, vilka plägat anordnas under nu ifrågavarande form. Huruvida sist avsedda förutsättning för jämställande av en såsom enskild betecknad tillställning med offentlig skall anses uppfylld, beror givetvis i sista hand på en diskretionär prövning av domstol, något som tydligen i detta fall, med alla de övergångsformer som förekomma, icke med någon formulering kan undvikas. Att med avseende å de tillställningar, som hittills företrädesvis tilldragit sig uppmärksamhet i nu förevarande avseende, såsom t. ex. boxningsuppvisningarna, en prövning vid domstol enligt här förordade bestämmelser skulle medföra, att dessa föreställningar bleve underkastade de regler, som gälla för offentliga tillställningar, torde kunna tagas för givet. Någon anledning till att å andra sidan befara, att den föreslagna bestämmelsen komme att inkräkta på det normala föreningslivet, synes icke föreligga, då den slutliga förutsättningen för tillämpning av densamma städse är, att den tillställning, å vilken dess tillämpning ifrågasättes, skall vara att med hänsyn till alla inverkan förhållanden jämställa med tillställning, till vilken allmänheten har tillträde. Till ledning för bedömande av denna fråga tjänar iakttagandet av de omständigheter, som enligt författningsförslaget företrädesvis karakterisera det oegentliga slag av föreningsliv, som åsyftas, nämligen att tillställningen uppenbarligen utgör del av en uteslutande eller väsentligen för anordnande av dylika föreställningar driven rörelse eller att tillträde till densamma lämnas i den omfattning eller under de villkor, som i författningstexten avses. Men dessa omständigheter äro i och för sig icke ensamt avgörande för frågan om tillämpligheten av den föreslagna bestämmelsen, därest i allt fall förstnämnda förutsättning icke tillika föreligger, d. v. s. därest icke tillställningen i realiteten är att jämställa

med tillställning, till vilken allmänheten har tillträde. De omständigheter i övrigt, som för mig varit bestämmande vid utarbetande av förslaget, framgå i huvudsak av den nyss gjorda granskningen av förut föreliggande förslag och torde därför icke behöva bliva föremål för närmare redogörelse.

De föreslagna bestämmelserna äro av betydelse med hänsyn till tillämpningen av ett flertal författningar, nämligen ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868, förordningen den 30 maj 1919 om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjeställningar, förordningen den 26 maj 1916 angående offentliga föreställningar i hypnotism m. m. samt i det föregående omförmälda förordning den 23 oktober 1908 och kungörelse den 31 december 1913. I anledning härav torde bestämmelserna, i den mån de äro av beskaffenhet att böra underställas riksdagen, lämpligen kunna meddelas i form av en enda författning, innefattande tillägg till samtliga här omnämnda utom kungörelsen den 31 december 1913, vari ändring sedermera torde böra ske i administrativ ordning, i händelse det nu avsedda författningsförslaget godkännes.

Såsom framgått av det här anförda, torde i händelse av ett genomförande av förslaget motsvarande ändring böra göras i förordningen angående biograf-föreställningar den 22 juni 1911. Beträffande sådan ändring torde chefen för ecklesiastikdepartementet, såsom redan antytts, komma att senare denna dag framlägga förslag. Jag hänvisar även till vad jag i det föregående anført rörande förslag till ändrade bestämmelser i visst hänseende angående utskänkning.

Departementschefen uppläser härefter inom socialdepartementet upprättat förslag till *förordning angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) m. m.* samt hemställer, att förslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

B. Spångberg.